

ÉBERT TIBOR

Almák

*Almák: pirosak, rózsaszínűek, sárgák, zöldek...**Almák: jonatán, starking, golden, batul...**Süllyedő emlékezetemből kihalászom, megkísérelem, azt a kettőt.*

Kolozsvári hajnal

1951. Világifjúsági Találkozó. A népi demokráciák nagy ifjúsági Béke Barátság seregszemléje, amelyet két évente megrendez egy-egy szocialista ország. Most: Románia.

Én is részt vehettem kiválasztottként a delegációban – kiválasztottként, mint muzsikusként –, akkoriban nemigen utazhattunk külföldre, még a baráti testvéri országokba sem. Szimfonikus zenekarunk már hónapokkal előtte készült az eseményre Weiner Leó vezetésével. Az Operában jöttünk össze hatvanan-hetvenen, ott próbáltunk. Weiner *Divertimentóját* és a *Marosszéki táncokat* Kodálytól, na meg az esetleges ráadásokat, a *Háryból* az *Intermezzót*, Berlioz *Rákóczi indulóját* (az utóbbit levették a műsorról nacionalista okból, és Brahms *V. Magyar Tánca* került a helyére).

A zenekari versenyre több ország együttesen benevezett. De hadd ugorjak most előre az időben: valamennyi közül a mi szimfonikus zenekarunk volt a legerősebb, valódi profi. Hogyne, hisz a legjobb itthoni zenekarokból – az Operaház, a Magyar Rádió székesfővárosi tagjai közül – verbuválták a művészeket. És hadd folytassam visszakalandozott időbeliségem síkjain: hiába voltunk a legeslegjobbak kimagasló teljesítménnyel és óriási sikerrel, lepontoztak bennünket, és csak harmadikok lettünk. A győztes szovjet együttes és a hazaiak mögött. De ez történt különben minden vetélkedésben, versenykategorióban, sportban – ahol pontoztak. Emlékszem, a delegáció vezetősége még Rákosi elvtársnak is táviratozott, hogy ilyen körülmények között így nem érdemes versenyezni, inkább hazamegyünk. Maradunk, jött a válasz, és folytatjuk a Béke Barátság elvtársi elvárásait. És maradtunk. Belenyugodtunk az örök vesztes szerepébe.

Készültünk tehát (itthon) lelkiismeretesen a megméretetésre. Hittünk a minőség prioritásában. Weiner Leó bácsi szorgalmasan eljárta a próbákra, és szokásosan precíz, analízáló, szigorú módszerével felkészített bennünket. Emlékszem, a kánikulás nyárban, amikor mi rövidnadrágban, egyesek úszónadrágban, ingujjra vetkőzve (meztelen fel-

sőtesttel is) gyakoroltunk, Weiner Leó a hagyományos szürke pulóverében és zakóban ült a pulpitus előtt, és magyarázott. Egyszer eljött maga Kodály is. Csak játsszák el nekik a *Marosszékit*, otthon vagyunk – mondta.

Egyenruhát is kaptunk. Vajszínű nadrágot, fehér vászoncipőt és kék inget. Ünnepeyes felvonulással a Bajcsy-Zsilinszky úton masíroztunk a Nyugati pályaudvarra, ahol már nem emlékszem, melyik főelvtárs búcsúztatott, kiemelve a szolidaritás, barátság, elvtársiasság és békemozgalom jelentőségét az imperializmus ellen. Transzparensek is hoztak: Éljen a béke! Éljen a Szovjetunió! Éljen Rákosi! Éljen Sztálin! Éljen a megbonthatatlan barátság! Stb., stb., stb. Ott állt a különvonatunk a szélső, jobb oldali peron mellett, föllobogóva nemzeti vörös zászlókkal, szalagokkal, a mozdony is földíszítve, mint régen a söröslovak, homlokán óriási vörös csillag. Késő délután. Talán hat-hét óra. Miért indulunk ilyenkor? Miért nem nappal, hogy lássunk valamit a tájból, a hegyekből, a városokból, falvakból, Erdélyből? Aztán megtudtuk, valaki elstogta: azért, hogy este, éjjel fusson át a piros-fehér-zöld zászlókkal, szalagokkal, pántlikákkal feldíszített szerelvény Erdély földjén. Ne nagyon lássa senki, ne legyen feltűnő, hivalkodó, provokatív...

Ültünk egymás mellett. Egymásra támaszkodtunk, gondolatainkba süppedve. Mondták, énekeljünk, de senkinek se volt kedve. Bóbiskoltunk, elaludtunk a zakatolás hangvonalain. Fölébredtem. Odaálltam az ablakhoz, belezétem a settenkedő, szétterülő sötétségbe. Aprócska fények tűntek fel, tűntek el, mintha gyorsan elrángatták volna őket, mert a vonat mintha állt volna, és a táj suhant el mellettünk. Lányha éjszaka, a sötétségben plasztikusan kirajzolódó dombok, a táj mély tiszta levegőjével, Erdély. Aztán lassan világosodni kezdett a természet átalakulásának genezisével. A szerelvény befutott Kolozsvárra, és meg kellett állnia valamiért. Az állomáson, körülötte, mögötte emberek sokasága. Vajon megéreztek ezt a hajnali csodát? Ott várhattak sokáig, és a milícia széttárt karokkal visszatartotta őket. Morajlás hallatszott, mintha mélyből szakadt volna fel tompa hangfogós sóhajtásaival, hörögésével... de felszabadult... és éljenezni, tapsolni kezdtek.

Leugráltunk a vonatról. Mit sem törődve a tiltással, mert igenis megtiltották, hogy elhagyjuk a szerelvényt. Megindultunk az emberek felé, és ők átszakítva a kordont, szinte futólépésben jöttek felénk. Tízen, húszan, százan, ezren, sokan, nagyon sokan. Az egyenruhások csak bámultak tehetetlenül.

Odaugrott hozzám Valaki, egy ismeretlen. Átölelt, magához szorított, egyre erősebben, belém kapaszkodott remegéssel, nem akart elengedni. Odaátról jöttek, stogta, odaátról, ismételte. Szemembe nézett. Akkor láttam, hogy már nem fiatal. Talán ötven-hatvanéves lehetett.

Zsebemben alma rejtőzködött. Talán ezért, talán erre várt. Alma. Előkotortam és odaadtam neki. Alma, magyar alma, motyogta, és simogatni kezdte, ujjával tapogatta. Simogatta, csókolgatta. Odaátról, odaátról...

Sípolt, belehasítva mindenbe, átvágva, áttörve mindent, minden a feldíszített mozdony. Sípolt türelmetlenül... moccan, meglódult. Vissza kellett futnom. A hajnal teljesen ráborult Kolozsvárra, a nap, mint rumban fürdő tojássárgája. A Valakit kerestem az elvonuló történelmi díszlet kavalkádjában. Nem láttam sehohol.

Pozsonyi betegágy a kezdődő Kis-Kárpátok dombjainál

1960 majdnem tavasza. A síkság szelidségéből hirtelen kilépnek a dombok, és már-már hegyekké hatalmasodnak. Gyermekkorom emlékei: a Vörös-híd, a Vaskutacska. Cser-, bükk-, tölgy-, fenyőerdők, meg a mindig titokzatosan, homályosan csillogó tó, nem is egy, még két kisebb, ahol annak idején fürödtem, és olykor csónakáztam. Mert ritkán jártam arrafelé, messze volt a várostól. Egyszer, amikor két barátommal, Ernővel és Ervinnel egy fába véstük monogramunkat, széthúzhatta a fák kérge, az idő, a felejtés, meg a magány. Ide vitték anyámat, a tuberkulózis tusculánumba. Pozsonyi varázshegy, mondogatták a műveltebb polgárok, akik ismerték Thomas Mann művét. De hogy meg lehet-e ott gyógyulni, senki sem tudta. Kaptam a hírt, menjek, siessék oda. Menjek azonnal. Hogyan? Nem volt egyszerű az odautazás. Távirat, táviratok, igazolások, bizonyítékok, orvosi jelentés, várakozás. Útlevelesztály a Bulcsú utcában. Kikönyörögtem? Az illető tökmagot rágott és köpdösött, amikor elém tette a papírost egyszeri kiutazásra, országelhagyásra. Késő este indult a vonatom. (Megint este, megint vonat.) Éjszakai robogás. Megint azok a felbukkanó fények, az a zakatolás. Az a *déjà vu*, azok az ismerős-ismeretlen, enigmatikus hangok, zörejek, az éjszaka moccanásai, kiáltásai, csöndje bennem és körülöttem. Ott álltam a vonatablaknál, és közömbösen bámultam kifelé, sokáig. Voltam: bénultan, idegenül.

Az éjszakában érkeztem meg, a hajnal még csak sejtésekben sem jelentkezett. Hópelyhek szállingóztak, fújta a szél, az ismerős kárpáti szél, amely könnyű tud lenni és sűrű és illatos és szagtalan, hordja láthatatlan nehezékeit... talán a dévényi kapu felől jött. Elindultam a bőrröndömmel. Sehohol egy villamos, autóbusz, taxi. Üresség tátongott. A magány tágult ki. Elindultam gyalog át a városra a Stefánia (Stefanik) úton. A város tapogatózott, jelzett, üzent, idézte magát. Benéztem az utcába, ott láttam táskával a hátamon magamat, aztán jobbra fordul-

tam a Mihály-kapu felé, az egykori hídon Szent Flórián szobra ugyanolyan mozdulatlanul állt, mint harminc, negyven, ötven, száz, kétszáz évvel ezelőtt, párásan csillogtak a hajdani városkapu csigárai a helyükön. Kívánságok alagútja a keskeny folyosó, a boltív után a Ventur utca. Már erősebben havazott, a pelyhek arcomba csapkodtak. Így érkeztem a Hosszú utca 33-ba.

– Már kihozták a bombát – így fogadott a nénikém.

– Az oxigénpalackot – szóltam.

– Vagy úgy, persze... Már alig van tüdeje.

Kora délelőtt aztán elmentünk a kórházba. Troli-busszal kellett utaznunk. Tavasz előtt rostokoló táj. Komor fehérsége, szürkesége pólyált mindent. Vittem a primáriusnak, így hívták itt, a főorvosnak egy rúd eredeti téli szalámit, meg tokajit, szamorodnit és aszút, egri bikavért és almákat. Mindez akkoriban komoly ajándéknak számított.

– Gyufaskatulyányi a tüdeje – mondta. – Későn került hozzánk, nagyon későn. No, de – elmosolyodott – a mai gyógyszerekkel, izonicid meg egyéb, rendbe fogjuk tenni, és utána elviszik egy szanatóriumba, Morvaországba. – Ismét mosolygott, sokat mosolygott.

Fogtam anyám pergamenkezét. Szemben a homályból kivágott ablak.

– Tudod, anyu, amikor kinézek a budai szobám ablakán, ugyanúgy látom a szemben levő hegyet, mint te innen. Ott nyugszik le a nap. Ilyenkor gondoljunk egymásra. A napunkra.

– A Hélioszra. Nézni fogom a napot, és a gondolataink találkoznak.

Mindennap meglátogattam. Ott ültem órákig. Aludt, hegyesedett az orra. Amikor köhögött, mint itatósra csöppent folyadék, kitégult nyakán lila szemölcs. De el kellett utaznom. Lejárt az engedély.

– Itt fut alattunk a vasúti pálya. Valahányszor át-dübörög a Vörös-hídon, hallom. Mikor indulsz? – kérdezte.

– Háromnegyed négykor.

– Akkor hallani fogom.

– Majd jövök vissza ismét. Nemsokára. Meglátogatlak a szanatóriumban. – És nem tudom miért, egy almát tettem éjjeliszekrényére, színére nem emlékszem. Rám mosolygott ismerős mosolyával... talán csak én képzeltem...

Nemsokára eltemettük.

Almák: pirosak, rózsaszínűek, sárgák, zöldek...

Almák: jonatán, starking, golden, batul...

Almák: benne voltatok a paradicsomban...

Almák: benne voltatok a kezdetben és elmúlásban...

És tudom: a két alma egy és ugyanaz...